

# MAGYAR JUHÁSZAT

---

## ÉS KECSKETENYÉSZTÉS

Szerkeszti  
a szerkesztőbizottság

24. évfolyam  
2015/2



**KUKOVICS SÁNDOR – BALOGH-NAGY ERZSÉBET**  
Lyoni élményeink

..... **II–III**

**KUKOVICS SÁNDOR**  
Merre tovább, juh- és kecskeágazat?

..... **IV–VIII**

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI: **Bátor Árpád**, a JUH TERMÉKTANÁCS ELNÖKE, **Dr. Jávor András**, EGYETEMI TANÁR, ELNÖKSÉGI TAG,  
**Dr. Kukovics Sándor**, ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ, JUH TERMÉKTANÁCS  
**Dr. Békési Gyula**, **Dr. Mucsi Imre**, EGYETEMI TANÁR, • Szerkesztette: **Avar László**

# Lyoni élményeink,

*avagy szubjektív beszámoló a 2015. január végi Sirha Élelmiszeripari Világkiállításról és a Bocuse d'Or séfolimpiáról*

Mindenekelőtt le kell szögeznünk, hogy a legtöbb hazai juhtar-  
tó-, tenyésztő- és -termék előállító számára a fogyasztó csak  
akkor látható, ha a gazdaságából vágva viszik el az általa fel-  
nevelt vágóállatot. A legtöbb esetben azonban a vágóállat  
(bárány / juh) előállító számára a minőség kérdése lezárul  
azzal, hogy a vevő (felvásárló) elviszi-e az általa vételre fel-  
ajánlott élő vágóállatot. Ez a piacon éppen meglévő árukinálat  
függvényében lehet pozitív (hiány miatt magas az ár), de lehet  
negatív (árutöbblet miatt jobban válogat a vevő és alacsony-  
abb árat fizet a bárányért) élmény is, és mindkettőnek jelen-  
tős hatása van a termelő további létére és termeléssel kapcsola-  
tos felfogására. Sajnos, még mindig kering az egykori  
MJKSZ-elnök „megjegyzése”, miszerint felesleges a minőség-  
gel többlet foglalkozni, hiszen az „olasz vevő úgy is elvisz min-  
dent” – jóllehet, minden nap tapasztaljuk, hogy ez korántsincs  
így. Az viszont igaz, hogy saját hazai hibánk miatt nincs minő-  
séget megkülönböztető felvásárlási ár a hazai piacon, azaz

csaknem két évtizedes erőfeszítéseink ellenére még mindig  
nincs extra eladási értéket képviselő „Garantált minőségű  
magyar bárány” a piacunkon. Ezzel szemben a vevőink egy-  
egy tétel jobb minőségére való tekintettel elviszik a gyengébb  
állatokat is, persze azonos súlykategóriánkénti áron. Az  
igényesebb piac (pl. a francia) természetesen jobb és más  
minőségű árut igényel (mint pl. a hagyományos olasz vevőink),  
de jobb (magasabb) árat is megad érte. Amikor egy hazai ter-  
melő, tenyésztő a minőséget a vevő szempontjait is figyelembe  
vevő szemlélettel kezdi el értékelni, maga adja el a vágott bárá-  
nyát a felhasználó igényes fogyasztónak (pl. Michelin-csillagos  
étterem), messze elszakad az átlagos vágóbárány előállító  
látásmódjától. Ez az elszakadás megjelenik egy élelmiszer-  
kiállításon látottak és egy séfversenyen tapasztaltak megítélé-  
sében, ezért figyelemre méltó, hogyan is látja ő a minőséget  
megjelenítő kiállítást és versenyt.

Kukovics Sándor

## **Amit a juhtermék előállítóink közül kevesen tudnak**

Először kezdjük a fogalmak tisztázásával,  
mert míg oda nem értünk, nekünk is össze-  
mosódott a két fogalom.

A **SIRHA** egy kiállítás, amit az élelmi-  
szeriparban tevékenykedőknek szerveznek,  
és ezt kétfévente, a világ különböző helyein  
rendezik meg. Ennek vannak európai és  
világrendezvényei is. A 2015. január 24–28  
között megtartott vásár egy világkiállítás  
volt Lyonban.

Ugyanitt, ez idő alatt a Séfek Olimpiája  
is zajlott. A **Bocuse d'Or** világversenyt 2  
évente tartják, az elődöntők, és kontinen-  
sdöntők után kerül sor a világversenyre. 24  
ország versenyzője kerülhet a legjobbak  
közé, és itt dől el, ki is a legeslegjobb. A  
zsűriben kizárólag nagyon komoly tapaszt-  
alattal és konyhaművészeti múlttal ren-  
delkező séfek lehetnek. A zsűri is – mint a  
résztvevő országok lehetséges száma – 24  
tagú.

A verseny 2015. január 27–28-án zaj-  
lott, az eredményhirdetésre is 28-án dél-  
után került sor. Az országok séfjei 3 fős  
csapattal indulhatnak, egy kb. 12 m<sup>2</sup>-es  
üvegárában kell megfőzni a verseny  
elő- és főételét, összesen 5 és fél óra alatt.  
Minden csapat kap még egy kisegítőt, aki  
mosogat vagy tesz-vesz a mini üvegárá-  
ban. Az edző, tréner – itt Coach-(magyarul-  
kócs) kívül áll egy 1,5 méter széles gumi-

szőnyegen, és csak beszélhet a versenyző-  
vel, nem mehet be az üvegfalon belülre. A  
főzés azonban nagyon szigorúan kötött  
alapanyagból készülhet. Az előételt mindig  
valamilyen hal, a főételt viszont valami-  
lyen húsból kell megfőzniük. Ezt viszont  
kizárólag a Paul Bocuse által alapított  
Lyoni Akadémia dönti el. Az egész olyan,  
mint egy Forma-1.

Magyarországról Molnár Gábor séf,

Pohner Ádám segédséf indult, és Vomberg  
Frigyes volt a Coach, azaz a felkészítő. Az  
idei versenyen Molnár Gábor 13. lett a  
világranglistán. Azt azonban meg kell  
jegyezzem, hogy Széll Tamás 2 évvel ezelőtt  
megnyerte az európai versenyt.

A fentiek nagyon fontos információt  
hordoznak, ugyanis amikor arról beszélhe-  
tünk, hogy valaki Magyarországon alap-  
anyag-jelölti státuszt kapott a Magyar



Ahol a minőség kezdődik

Fotó: Kukovics Sándor



Bocuse d'Or Akadémiától, az a következőket jelenti: a 2016-ban a Magyarországon megrendezendő európai Bocuse d'Or séfversenyen az ő alapanyagát, mint főételt főzik az európai séfek. A magyar akadémia ajánlásokat tehet a lyoni akadémia részére, és ők azt vagy elfogadják, vagy nem. Esetünkben a keleméri bárány kapott egy ilyen jelölést, ami azt jelenti, hogyha a lyoni akadémia elfogadja, akkor a főételt ebből a magyar bárányból kell készíteni. Az Európai sajtó erről írni fog, és az erről szóló hír mindenhol megjelenik. A gasztronómiában járatosaknak mind ismernie és mind tudnia kell, mi ez az alapanyag.

## Ahogy Lyonba kerültünk

Most, hogy már sok fogalmat tisztáztunk, akkor induljunk onnan, hogy miért és hogyan kerültünk Lyonba!

A keleméri bárányok két lehetőséget kaptak Lyonban. Az egyik az, hogy egy magyar standon kiállításra kerülhet a belőlük előállított termék, és ehhez kapcsolódóan két kivétitön keresztül nézhetik a látogatók a keleméri báránycák életét. A diavetítés keretében a gazdaságról készült képeket mutatták be folyamatosan, zenei aláfestéssel. A másik lehetőség, hogy a 2016-os Európai Bocuse d'Or versenyre alapanyagjelölti státuszt kapott ez a bárány.

Mi úgy mond „elkísértük” a báránycákakat erre a programra, s a kiállításon és a versenyen végig ott voltunk.

Ami a bárány terméket illeti, sokan még csak nem is hallottak ilyen típusú termékekről. Magyarország egyik legjobb étterme, az Onyx kitalálta, hogy készítenek nekem bárány terrine-t. Ez egy olyan hűtött késztermék, ami kicsit hasonlít a kenőmájashoz, de semmi belsőséget nem tartalmaz, húsmozsaikok vannak benne, és saját aszpikban gazdag. A húst 1 °C fokon darálják, és minden felhasznált anyagnak 1 °C fokosnak kell lennie, majd gőzön, alacsony hőfokon főzik, és 3 hétig préselik.

A „Magyarország” feliratú standon a bárány terrine-n túl más kiváló magyar termékek voltak, mint pl. a téliszalámi, mangalica szalonna, mangalica kolbász, vadkolbász, valamint különböző borok, pálinkák, csokoládék és borecet.

A standon nagyon sok látogató megfordult, és több üzletember meglepetten jegyezte meg, nem is tudta, hogy bárányból ilyen kiváló terrine-t lehet készíteni.

## A tapasztalatainkból

A vásárt bejárni 4 nap alatt lehetetlenség. Egy közepes méretű magyar település alapterületét tudnánk behelyezni a vásárcsarnokokba. A számok beszédesek. Több mint 200 000 látogató volt, és több mint 2600 kiállító. A kiállítási területen több mint 1000 m<sup>2</sup>-t csak a METRO foglalt el. Ők a verseny főszponzorai is! Egyéb hatásként meg kell jegyezni, hogy Lyonban (ami

egy 400 000 lakosú város) nem volt üres szállodai szoba.

Külön országonként és területcsoportonként kapott helyet minden kiállító. Ezt bejárni egy téma szerint meglehetősen nehéz feladat, mert a sonkaiparban minden csarnokot be kellett volna járni, a sör témában 3 csarnokot, hogy valaki csak ezekben a témákban minden kiállítóval találkozzon.

Időben és a lehetőségeinkhez képest mi 5 vállalat igazgatóival találkoztunk. Ezek közül a legkisebb cég árbevétele több mint 250 millió euró, a legnagyobbé pedig egy milliárd euró fölött van. Természetesen

Amit mi itthon úgy gondolunk, hogy az aztán a valami, milyen egyedi húskészítmény, az a termék, a kinti minőségorientált piacon, nagyon gyorsan „elvérzik”. Ezt a saját szemünkkel láttuk is.

A kolbászknál mindenképpen meg kell említenem, hogy külföldön minimum 24 óráig hűtik, majd inalják a sertés húst. A kinti sertés mérete nem lehet kisebb, mint 180–200 kg. Nálunk 110 kg-osak a sertések.

Nagyon sokféle sonkát láttunk, csak néhányat említek, amelyek a legdrágábbak, és legjobb minőségűek az egész világon: az iberico, és a páрмаi típusú sonka, Levoni sonka, Leoni sonka Olaszországból.



Amit a piac keres

ezen csak friss hússal és húskészítmények gyártásával foglalkoznak. Az egyik cég két országban – Nagy-Britannia és Franciaország – több mint 22 000 termelőtől vásárolja fel a kiváló minőségű „Label Rouge” és BIO minősítésű élő állatokat. A másik cég Belgiumból jött, és több millió tonna húst dolgoz fel éves szinten. A húskészítés csirke, marha és bárány.

A kiállításon részt vevő cégek termékei nagyon magas minőséget képviselnek, és komoly mennyiséget forgalmaznak belőlük.

Mi úgy gondoljuk, Magyarországnak igenis lenne lehetősége kitörni a jelenlegi olcsó, „AKCIÓS” húst előállító piaci kategóriából. A lyoni kiállításon részt vevő cégek azonban csak akkreditált, címkével ellátott, valódi minőségi termékeket tudnak és akarnak megvásárolni.

Sajnálatos módon – véleményünk szerint – a magyar élelmiszeripar nagyon el van maradva. Nemcsak azért, mert nem kap elegendő támogatást, hanem azért, mert nyugaton felismerték, hogy igenis óriási különbség van az olcsó és a minőségi hús – és amúgy minden egyéb – termékek között. A minősítésekre komoly szervezetek vannak. A „bio” – és „organic” megjelölés ténylegesen minőséget tükröz. Nálunk viszont kicsit visszás hangzása van.

Azt tapasztaljuk, hogy itthon az olcsóból rengeteget kell termelni, hogy megérje beruházni. Minőségi termékelőállításban ebben az országban nagyon kevesen dolgoznak. Sajnos a magyar könnyebben panaszkodik, és várja a támogatást.

Az egyik olasz, sonkát és szalámit előállító, feldolgozó cég termékmegjelenése a következő volt. Az egész sonka minimum 18 hónapig száraz levegőn érlelt sós típusú. Semmilyen füstöt nem tartalmaz, és nem is esik ilyen eljárás alá. A sonka a csülökrészénél arany alufóliával borított, a bőre égetett pecsétlenyomatott tartalmaz, a comb vágási felülete zsírral kevert, szürkés-fehér természetes anyaggal borított, ezzel zárják le a vágási felületet, és nem szárad ki. A combcsont vége kilátszik, és szintén arany alufóliával borított. Adalékanyagot és tartósítószer még hírből sem ismerik, csak természetes anyagokkal és kitűnő technológiával dolgoznak. Szóval egy exkluzív sonkát láttunk! Ezt a páрмаi típusú sonkát forgalmazó cég adatai a következők voltak: évente 500.000 db sertést dolgoznak fel, 172 főt alkalmaznak a sonkaüzemben, és további 52 főt a húszüzemben. Az értékesítéssel és cégvezetéssel 32 fő foglalkozik.

Szigorú minőségi előírások betartását követelik meg a termelőktől, akik vállalják a biztos piacért, és a kedvező árért, hogy nem etetik szójával az állataikat, egységes típusú fajtaválgat dolgoznak, és törekednek a természetességre.

A sertéságazat összehasonlítására nem tudok és nem akarok kitérni, de az egy juh-tenyésztőnek is igen szembetűnő, hogy Magyarországon 3,5 millió sertést tenyésztünk, és egy olasz cég félmillió sertést dolgoz fel! Azért ezek elég beszédes számok!

**Balogh-Nagy Erzsébet**  
juhtenyésztő

# Merre tovább, juh- és kecskeágazat?

## Sikerült-e növelni a juhállomány létszámát az elmúlt években?

Amennyiben a juhállomány intenzív csökkenése megállt, akkor ez akár növelésnek is tekinthető, azonban a létszám önmagában nem jelent elegendő eredményt. Az EU-csatlakozáskor számunkra meghatározott anyajuh-támogatási felső határ 1,146 millió egyed volt, amelyet meg is haladtunk 2005-ben a várakozások pozitív hatásai miatt, de azt követően fokozatos volt a létszám visszaesése. 2013 második felében, az új EU-periódus támogatásnövelő hatásában bízva ismét sor került bizonyos létszámbővülésre, amit azután a bizonytalanságok és a gazdaságossági gondok újra a csökkenés irányába vittek 2014 decemberére. A folyamatot jó jellemzi az utóbbi öt év KSH-adataiban megfigyelhető enyhe hullámváz és a tavaly bekövetkezett visszaesés.

A legfrissebb adatok szerint (1. táblázat) az anyajuhlétszám 2014. június és december között mintegy 11 000 egyeddel csökkent. Az elmúlt öt év adatait tekintve általában a decemberi adat elmaradt a júniusitól (ami természetesen tekinthető, mert a 100 napos üzemeltetési kötelezettséget követően általában csökkent a létszám). Ez alól a 2013. év decemberi adat szinte kivételnek számít – az anyajuh-támogatások emelkedésének reménye miatt mintegy 30 ezerrel haladta meg a júniusit létszámot.

A létszámcsökkenés a gazdasági szervezeteket és az egyéni gazdaságokat egyaránt érintette. Az előbbieket tekintve az anyajuhlétszám 2013 és 2014 decembere között csak 5 000 egyeddel esett vissza, míg az utóbbiaknál a csökkenés 13 000 egyedre tett ki.

A létszámcsökkenést az is alátámasztja, hogy 2013-ban 607 950, míg 2014-ben 570 352 bárány- és gidakrotáliát gyártott le tenyésztői rendelések alapján az Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség. Ezek az adatok a felnőtt füljelölőket tekintve 155 298, illetve 139 150 db-ot tettek ki. Ez a tendencia mindenre, csak nem a növekedésre enged következtetni!

Az ágazat lehetséges és kívánatos létszáma, a piaci elhelyezési lehetőségeket is figyelembe véve, mintegy másfél millió anyajuhban határozható meg, de a jelenlegi helyzet ismeretében az EU-csatlakozáskor számunkra meghatározott támogatási felső határ elérése is rendkívüli erőfeszítéseket jelenthet.

## Mennyiben változott az ágazat terméki-bocsátása és jövedelemtermelő képessége az utóbbi években?

### A főtermék

E kérdés megválaszolásához vissza kell utalnunk a 2014 őszén elvégzett elemzésünk eredményeire. Sajnos az ágazat egy főtermékküvé (élő vágóbárány) vált, amelynek mennyisége és hasznosított aránya alap-

vetően befolyásolja a meg- és fenntarthatóságot. A 2. táblázatban a megelőző évek hasznosult szaporulatának változásaira hívjuk fel ismét a figyelmet.

A fentiek kiegészítéseként érthető meg igazán a 2014-ben bekövetkezett változás jelentősége.

A 2014. év első tíz hónapjának export-import adatainak elemzése azonban (a KSH 2015. február 12-i adatai szerint) lényegesen gyengébb éves teljesítmény elérését teszi valószínűvé. Ezen adatok szerint 2014. január 1. és október 31. között a következőképpen alakult az ágazat export- és importteljesítménye (a 2014. teljes évre március 26-án készült előrejelzésünket szeptember 11-én felülvizsgáltuk, és az éves becsült adatokat a zárójelben mutatjuk be):

– élőjuh- és kecskeexport: 5330 tonna (2014-es előrejelzésünk 5900 tonna)

– élőjuh- és kecskeimport: 323 tonna (2014-es előrejelzésünk 450 tonna)

– élőjuh- és kecskeexport: 465 570 egyed (2014-es előrejelzésünk 515 000 egyed)

– élőbárány export: 462 192 egyed

– élőbárány export: 5261 tonna

– élőjuh- és kecskeimport: 26 156 egyed (2014-es előrejelzésünk 40 000 egyed)

– juh- és kecskehús export: 87 tonna (2014-es előrejelzésünk 100 tonna)

– juh- és kecskehús import: 164 tonna (2014-es előrejelzésünk 190 tonna).

A fentiek alapján azt az egyértelmű következtetést vonhatjuk le, hogy a módosított előrejelzéseinket is alulmúlják a 2014-es teljes éves adataink. Az előzetes adatok szerint a teljes élőjuh és élőkecske export létszáma nem fogja meghaladni a 490 000 egyedet (végleges 2014-es adatok 2015. március elején várhatók), valamint a

1. táblázat: A juhlétszám (x 1000 egyed) változásai az elmúlt öt évben a KSH adatai alapján

| Év   | Évszak   | Összes juh | Anyajuh | Összes juh          |                 | Anyajuh             |                 |
|------|----------|------------|---------|---------------------|-----------------|---------------------|-----------------|
|      |          |            |         | gazdasági szervezet | egyéni gazdaság | gazdasági szervezet | egyéni gazdaság |
| 2010 | június   | 1200       | 861     | 162                 | 1038            | 111                 | 750             |
|      | december | 1181       | 844     | 152                 | 1029            | 105                 | 739             |
| 2011 | június   | 1167       | 845     | 140                 | 1027            | 96                  | 749             |
|      | december | 1120       | 858     | 137                 | 984             | 96                  | 762             |
| 2012 | június   | 1206       | 863     | 158                 | 1048            | 105                 | 758             |
|      | december | 1185       | 865     | 155                 | 1030            | 106                 | 759             |
| 2013 | június   | 1210       | 842     | 160                 | 1050            | 108                 | 734             |
|      | december | 1214       | 874     | 159                 | 1055            | 107                 | 767             |
| 2014 | június   | 1246       | 866     | 167                 | 1079            | 104                 | 762             |
|      | december | 1 185      | 855     | 151                 | 1034            | 102*                | 754*            |

\*az eltérés a kerekítés következménye

2. táblázat: A hasznosult szaporulat aránya

| Év   | Összes anyajuh * | Valódi anyajuh-létszám (82,682%) | Jerke 1 éves kor alatt | Exportált bárány egyedszám ** | Exportált élőjuh vágott-test-egyenérték, tonna** | Összes hasznosult szaporulat, egyed | Hasznosult bárány/összes anyajuh % | Hasznosult bárány/valódi anyajuh % |
|------|------------------|----------------------------------|------------------------|-------------------------------|--------------------------------------------------|-------------------------------------|------------------------------------|------------------------------------|
| 2005 | 1 163 819        | 962 269                          | 20 495                 | 826 835                       | 8 461                                            | 847 330                             | 72,81                              | 88,01                              |
| 2006 | 1 137 258        | 940 308                          | 21 000                 | 834 163                       | 8 453                                            | 855 163                             | 75,19                              | 90,94                              |
| 2007 | 1 106 362        | 914 762                          | 8 000                  | 732 000                       | 7 596                                            | 740 000                             | 66,16                              | 80,90                              |
| 2008 | 1 065 458        | 880 942                          | 29 737                 | 663 000                       | 6 888                                            | 692 737                             | 65,02                              | 78,64                              |
| 2009 | 1 019 210        | 842 703                          | 23 000                 | 679 461                       | 6 928                                            | 702 461                             | 68,92                              | 83,36                              |
| 2010 | 969 182          | 801 339                          | 46 374                 | 707 286                       | 7 106                                            | 753 660                             | 77,76                              | 94,05                              |
| 2011 | 891 799          | 737 357                          | 34 122                 | 636 954                       | 6 830                                            | 671 076                             | 75,25                              | 91,01                              |
| 2012 | 893 412          | 738 691                          | 17 869                 | 605 436                       | 6 774                                            | 623 305                             | 69,77                              | 84,38                              |
| 2013 | 896 746          | 741 448                          | 20 263                 | 525 883                       | 6 096                                            | 546 146                             | 60,90                              | 73,66                              |
| 2014 | 909 747          | 752 197                          | 23 835e                | 515 000e                      | 5 900                                            | 538 835                             | 59,23                              | 71,63                              |

\*Éven felüli nőivarú juh; eelőre jelzés

\*\*Forrás: Részletek: Dr. Kukovics Sándor az „EU Juhhús és Kecskéhús Előrejelző Munkabizottság” értekezletei számára 2004–2014 között készített jelentésekből. Készültek az AKI (Stummer Ildikó, Egri Edit) és a KSH (Tóth Péter) munkatársaival való együttműködésben (2006–2014), a Juh Terméktanács, a Magyar Juhtenyésztő Szövetség és a Magyar Kecsketenyésztők Szövetsége (2004–2008), a Magyar Juh- és Kecsketenyésztők Szövetsége (2010–2014), valamint a KSH, és az Agrárgazdasági Kutatóintézet adatai alapján



juh- és kecskehús exportunk sem éri el a becsült mennyiséget, de a húsimportunk csaknem duplája az exportnak. A fentieket és a 2. táblázatban bemutatottakat alapul véve, az egy nyilvántartott anyajuhra vetített hasznosult szaporulat **56,48%-ot**, az egy valódi termelő anyajuhra kalkulálható hasznosult szaporulat pedig **68,31%-ot** érhet el.

A fentiekben bemutatott adatok szerint a hasznosult szaporulat szintje (utánpótlás jerke + exportált vágóbárány) megdöbbentően alacsony! Az elmúlt több mint másfél évtizedben elvégzett éves elemzéseink eredményei szerint a fenntartható termeléshez és megfelelő utánpótláshoz szükséges hasznosult szaporulat aránya meg kell haladja a 115%-ot, a jövedelmező gazdálkodáshoz pedig a 120%-ot.

### A gyapjú és a tej

A megtermelt gyapjút – az 1990-es évek közepén felszámolt hazai feldolgozóipar híján – továbbra is csomagolt nyersgyapjúként külföldre értékesítjük. A 2014-ben megtermelt mennyiség (909 747 anyajuh esetében, egyedenként 3,0–3,5 kg nyers gyapjút számítva) 2 729 241–3 184 145 kg-t tehet ki) a hazai feldolgozó hiányában török, indiai, és növekvő hányadban kínai piacra jut, a jelentős nyugat-európai kivitel mellett. Az ÁFA és kompenzációs felár nélküli felvásárlási ár 2014-ben átlagosan 200–220 Ft/kg szintet ért el, ami már csaknem fedezte a nyírással kapcsolatos költségeket.

A juhtejtermelés az utóbbi években (az EU-csatlakozás és az első osztályú juhtej termeléstámogatásának megszüntetése óta) tovább csökkent, és a 2014-ben várható mennyisége 720 000 liter hatóságilag ellenőrzött minőségű tej – mintegy 60 000 fejt anyajuhtól (8%). A juhtej felvásárlási ára 185 és 200 Ft között változott – a feldolgozóüzem lehetőségei függvényében.

A kecsketejtermelés az utóbbi 10 évben „visszaszorult” a szürke- feketegazdaságba, ugyanazon hatás következtében, mint amit a juhtejnél láttunk. A 2014-re várható hatóságilag ellenőrzött tej mennyisége 600–650 000 liter, bár a teljes mennyiség 3–3,5 millió literre (egyes becslések szerint akár 5–7 millió literre) tehető.

### Melyek a lehetséges ideai gondok?

– kéknyelv-betegség és szünoginvázió

o Tekintettel arra, hogy hatalmas területet borít belvív, és nem volt érdemi hosszúságú fagyos időszak, ami elpusztította volna a kéknyelv-betegséget terjesztő törpeshüvelygömböcsét, akár hatalmas szünoginvázióra is számíthatunk tavasszal. Ez ismét induló kéknyelv-betegség kitérés pontokat eredményezhet, aminek zárlat- és védőkörzetek meghatározása lesz a következménye. Amennyiben ez bekövetkezik, az gyakorlatilag szinte az egész ország területének valamilyen zónába való besorolását eredményez-

heti, s emellett a vakcinázási szükséglet erőteljes növekedésére lehet számítani.

– olasz élőállat szállítások

o A kéknyelv-betegség újramegjelenése komoly negatív hatással lehet a hagyományos élőjuh kiszállításra alapozott olasz vágóbáránypiacunk működésére. Ez magában hordozza annak valószínűségét, hogy a hagyományos csúcs-időszakok (húsvét, ferragusto, karácsony) közötti időszakban az olasz felvásárlási ár jelentős visszaesést szenvedhet, mert nem vagyunk berendezkedve a vágott állat exportra, és a hagyomány szerint az olasz vevőink élőállatot visznek ki tőlünk és osztanak szét a helyi kis vágóhidak között. A másik negatív lehetőség, hogy időszakosan le is állhat az élő vágóbárány export.

o A fenti gondok megoldása céljából olyan állategészségügyi szabályozásra lesz szükség, hogy az intenzív vakcinázás mellett, a korábbi gyakorlatnak megfelelően előírja, hogy az olaszországi vágóhidakra való kiszállításra kereskedői telepeken keresztül kerüljön sor. Ez csökkentheti a fent jelzett értékesítési kockázatokat.

o A tavalyi dél-délkelet felől bejött szünogfertőzés és a vele érkezett kéknyelv betegség ismét felveti annak szükségességét, hogy az alapanyagexport (élő vágóállat) mellett intenzíven növelni szükséges a húsexportot, ami a piacaink (és a meglévő vágási kapacitásaink) átalakítását is magával hozhatja.

– AKG-kiesés és juhászatok 1200 ha felett

o A korábbi évek AKG támogatása a meglévő anyajuhállomány csaknem felét érintette. Amennyiben ez a támogatási forma kiesik 2015-ben, és annak valamilyen pótlására nem kerül sor, az jelentős állománykiesést eredményezhet. A felméréseink eredményei szerint a támogatások nélkül átlagos szinten nem nyereséges juhtenyésztés megszűnhet e hátrányos adottságú területeken. A megszünt állattartás visszaállítása többszörös erőfeszítésbe és költségbe kerül.

o Az 1200 ha terület feletti támogatás- elvonás több száz juhászatot érint, amelynek eredménye a juhtartás megszüntetését eredményezheti, az egyéb állattartás felszámolása mellett, amennyiben a kormányzat nem gondoskodik az állattartás fenntartását célzó kiegészítő támogatás bevezetéséről ezen gazdaságok esetében.

o A kettő együttes hatásként azon gazdaságok juhállománya és termékkibocsátása kerül veszélybe, amelyek egy-egy jó minősége segítette a sok kisgazdaság által előállított, egyre vegyesebb minőségű vágóbárány eladhatóságát az exportpiacokon.

– az állami földek bérbeadásának következményei

o Sajnos, az elmúlt időszakban az állami földek (főleg legelők) bérbe adási rendszerében nem jelentett előnyt, hogy valaki hosszú évtizedek óta tart állatot, kiépített infrastruktúrával rendelkezik, generációk óta juhászattal foglalkozik, és nagy valószínűséggel további generációk foglalkoznának vele – azzal a nyertessé vált pályázóval szemben, aki pár év múlva valamilyen állatot fog tartani!

o Az utóbbi években bekövetkezett változások a bérleti és tulajdonviszonyban több tíz ezer anyajuh tartási feltételeit korlátozták, illetve lehetetlenné tették el, nagyszámú juhtartó gazdaság megszűnését eredményezik.

o A létszám- és hasznosulási adatok ismeretében fel kell tenni a kérdést, hol a fedezet az új nyertesek esetében az állatra, az infrastruktúrára és az üzemeltetésre? A fent bemutatott adatok ismeretében szükséges felülvizsgálni, hogy akik az elmúlt 10 évben vállaltak állattartást támogatás elnyerésével, milyen mértékben teljesítettek. Mennyiben tudják „kiváltani” a területet veszített állattartók által tartott juhok termelésből való kiesését? Mennyiben tudják teljesíteni azt a környezet gondozást és biológiai diverzifikációt, amit az előző bérlők állataikkal teljesítettek?

### A juh- és kecsketartás és -tenyésztés jövője

A 2015–2020 közötti időszak Közös Agrárpolitikája keretében most véglegesítendő hazai támogatási rendszer lehetőséget adhat az ágazat helyzetének javítására. Be kell látnunk azonban, hogy nem a támogatásoknak kell az elsődleges szerepet kapniuk, de az alkalmazott támogatásokkal az ágazat szereplőinek tevékenységét is pozitív irányba lehet befolyásolni, és egyéb feltételek ugyancsak a kedvező irányba fordíthatók.

A feltett kérdések a Juh Terméktanács által 2013-ban kidolgozott ágazatfejlesztési stratégia elemeire épülnek. (amely teljes egészében olvasható a [www.mjkkhe.hu](http://www.mjkkhe.hu) honlapon) és kiterjednek a saját termelői feladatokra, a felvásárlói és kereskedelmi követelményekre, valamint az állami szerepvállalásra.

Az ágazati fejlesztési stratégia alapvetően két meghatározó részre osztható, amelyek egymásra épülnek, és külön-külön érdemi eredményt nem hoznak.

– Az ágazat szereplőinek feladatait abban lehet meghatározni, hogy

o növelik a tevékenységük hatékonyságát és ehhez kihasználják és alkalmazzák az állam támogatási lehetőségeit, o javítják az általuk előállított termékek minőségét (vágóbárány és tej)

o a lehető legjobb értékesíthetőség céljából megőrzik az előállított melléktermékek (gyapjú) minőségét,

- o szorosabbra fogják az ágazat szereplőinek szervezettségét,
  - o segítik az ágazat érdekében folytatott marketing- és promóciós tevékenység és programok megvalósítását,
  - o növelik az üzemi és az ágazati termékbocsátás mennyiségi eredményeit,
  - o a tartott fajtának és termelési célnak megfelelő technológiát alkalmazzák,
  - o javítják a tenyésztésre vonatkozó előírások betartásának pontosságát,
  - o fokozott figyelmet fordítanak állataik egészségére, az állatjóléti feltételek megteremtésére és azok megtartására,
  - o nyitottá válnak a fejlődésre, az új eredmények és fejlesztések befogadására.
- Az állam szerepét abban lehet meghatározni, hogy
- o olyan támogatási feltételrendszert teremtsen, amely a fejlődés kereteit megadja,
  - o úgy ad az alaptámogatás mellett a minőség- és a hatékonyságfejlesztésre kiegészítő többlettámogatást, hogy azzal elősegíti az ágazat szereplőinek a szükséges döntések meghozatalát,
  - o segíti a döntések meghozatalát követően a fejlesztések megvalósítását, az ágazat (juh és kecske) fenntartható fejlődését,
  - o az EU-szabályozás szabta keretek között a vidék megtartó erejét és fenntartható fejlődését is szolgálja a javasolt támogatási rendszer bevezetésével.

E két szerep és feladatcsoport végleges meghatározásához, részleteinek kidolgozásához az ágazat egyes fontos kérdéseit sorba vettük, azokat kérdőív formájában megtárgyaltuk az ágazat szereplőivel. Ennek eredményeit az alábbiakban foglaljuk össze.

Az alábbi pontokban megfogalmazott feladatok jelentős állami szerepvállalási szükségletet tartalmaznak, azonban ezek olyan keretek, amelyek alkalmazásával, kihasználásával megvalósíthatók az ágazat szereplőinek feladatai. Az ágazat (juh és kecske) végleges stratégiai fejlesztési tervének megfogalmazásában a következők figyelembe vételét látjuk szükségesnek.

## Az ágazati fejlesztési stratégia alapjai

1. A juh, bár többféle terméket ad (hús, gyapjú, tej, trágya, bőr), a teljes lakosság számára nyújtott környezet-karbantartási – környezetvédelmi szolgáltatásáról a környezetvédők és az állami felügyeletet ellátó hatóságok hajlamosak elfelejtezni, vagy annak jelentőségét rendszeresen alábecsülik. Ennek következtében az ágazatba jutó támogatások jelentős hátrányban vannak a nagyobb lobbierdekeket képviselő egyéb, ugyancsak gyephasznosító ágazattal (húsmarha) szemben. A hivatkozott tanulmányok a gyephasznosító állatfajok támogatását a nagyállategység alap-

ján látják indokoltnak meghatározni. Az ágazati felmérések és elemzések adatai szerint a gyephasznosító kérődzők esetében nagyállategységre (NE) indokolt megállapítani a támogatás mértékét. Az EU-szabályozás szerint egy anyajuh/anyakecske 0,15 NE-nek felel meg. Ennek megfelelően (a húshasznú tehén támogatását alapul véve) egy anyajuh reális támogatási értéke 32,4€/év.

2. A rendelkezésre álló gyepterületek, és az elérhető piacok a hazai juhállomány kétmillió termelő egyedre való kibővítését teszik lehetővé. Az ágazati felmérések és elemzések eredményei szerint a piaci lehetőségeink legalább másfél millió aktív termelő anyajuh (a jelenleginél lényegesen magasabb arányú) szaporulatának értékesítését teszik lehetővé. E növekedést a termelés hatékonyságának és a minőség javításának támogatásával lehet és szükséges elérni. A minőség javítására és a fogyasztó egészségügyi biztonságának, valamint az állatok állatjóléti helyzetének fejlesztésére irányuló támogatások alkalmazását az EU aktuális szabályozásai lehetővé teszik. Ez az ágazat munkaerőfejlesztését teszi ugyanakkor szükségessé, ami akár további 10 000 vidéki munkahelyet jelent.
3. Az ágazat működéséhez elengedhetetlen a birtok- és a tulajdonviszonyok biztonságának megteremtése. Ehhez alapjaiban járul hozzá, hogy csak aktív kérődző állatot tartó juhasson hozzá bérelhető állami gyepterületekhez, és az évtizedek óta juhtartással foglalkozók ne kerülhessenek olyan helyzetbe, hogy legeltethető gyep hiányában fel kelljen számolniuk az állományaikat. A juhtartás gyepterület nélkül nem képzelhető el, ami alól az intenzív zárt technológiás tejtermelést itt most kivételnek tekintjük. Indokolt felülvizsgálni azon állami gyepterületek bérbeadását az utóbbi tíz év időtartamra visszamenően, amelyeket csak a jövőbeni lehetséges állattartás vállalása reményében kaptak meg a nyertesek, a kérődző állatok tartásához szükséges infrastrukturális háttér és az adott terület gondozásához – műveléséhez szükséges kérődző állat megléte nélkül.
4. A 2015. évtől a feketegazdaság lehetőségeit meghatározóan csökkentette az ÁFA 27%-ról 5%-ra csökkentése az élőállat és a vágott test értékesítés esetében. A legtöbb juhtartó azonban östermelőként tevékenykedik, akiknél az élőállat esetében a 7%-os kompenzációs felár jelentős életben maradási segítőnek számít. Az állattartás „megvalósításához” azonban minden terméket 27%-os ÁFA megfizetésével kell megvásárolnia. E szempontot figyelembe véve indokolatlan a növénytermesztésben alkalmazott 12%-os kompenzációs felártól való elmaradás az állattartás – így a juh- és kecsketartás – esetében. Ezért az állattartók kompenzációs felárának a növénytermesztésben alkalmazott

szintre való emelését a szükséges igazságosság és kiegyenlítetttség egyik meghatározó tényezőjének tekintjük.

5. Az utóbbi években intenzíven csökkent a nagyobb állományokkal rendelkező (500–1000 és 1000 feletti anyajuh) juhászok és az általuk tartott juhok száma. Ez a negatív tendencia egyértelmű kapcsolatban van az előállított szaporulat számának csökkenésével, valamint az értékesítésre felajánlott szaporulat romlói, és egyre inkább vegyes minőségével. A hivatkozott tanulmányok a kérdést a termeltetés és a piacszerzés alapvető javításával látják megoldhatónak (vagy legalább is kezelhetőnek). Az elemzések a fentiek mellett a minőség javítására és a hasznosult szaporulat arányának növelésére irányuló többlettámogatás hozhat megoldást a fenti helyzet kezelésére.
6. A rendelkezésre álló adatok szerint, az egy juhászatra jutó átlagos anyajuh létszám folyamatosan csökken, ugyanakkor az egy család eltartásához szükséges anyajuhok száma pedig a költségekkel együtt növekszik. E probléma megoldásához ugyancsak a hasznosult szaporulat növelésére és az előállított vágóállat minőségének javítására irányuló többlettámogatás alkalmazásával lehet közelebb jutni. Ezek az eszközök arra is felhasználhatók, hogy az egy főfoglalkozású juhász anyajuhlétszáma elérje az átlagosan 400 anyajuhot.
7. Az anyajuh de minimis támogatása kiváló kiegészítő költségcsökkentő támogatási forma, de csak meghatározott állatlétszámig vehető igénybe (egyenként 3500 Ft esetében ez kevesebb, mint 450 egyed). Emellett csak akkor terjedhet ki az anyajuhtartás ilyen segítésére, ha az adott termelő más célra nem kényszerül igénybe venni a de minimis támogatási formát.
8. Amennyiben a de minimis támogatási forrást a termelési többletköltség fedezése mellett a jerke utánpótláshányad növelésének támogatására is igénybe kívánják venni (ahelyett, hogy az utóbbira önálló keretet képeznének pl. a vidékfejlesztés forrásából), e támogatási forrás elaprózik, és nem éri el a szükséges hatást.
9. A kiegészítő anyajuhtámogatás rendkívül fontos, de csak a tartott juhok kis hányada (260 000 egyed) esetében vehető igénybe. A nyilvántartott anyajuhok több mint kétharmada esetében ez a támogatás nem vehető igénybe.
10. Az 1200 ha terület feletti gazdaságok juhállományai várhatóan jelentős hányadban eltűnnek e gazdaságokból. A kormány az állattenyésztés e kérdéskörének (binnen alapvetően a tehéntej, a sertés- és a baromfi-hús termelés) támogatására ígéretet tett, de ennek megvalósítási részletei még nem ismertek. Amennyiben az állattartás támogatására tett kormányzati ígérek a juhászat ezen üzemekben való megtartására is kiterjednek, és a fentebb jelzett minőség-



gi többlet-támogatások ezen üzemek számára is igénybe vehetővé válnak, az itteni juhlétszám csökkenése minimalizálható.

11. A hazai juhállomány száma valamelyest növekedett 2013-ban, de csökkent 2014-ben, és az aktív anyajuhok száma továbbra is inkább csökkenő tendenciát mutat. Az egy anyajuhra vetített fötermék (élő vágóbárány és tenyésztésre meghagyott szaporulat) alig haladja meg a szakmailag szükséges minimumot (15%), de nem éri el az ajánlott szintet (20%), és elmarad a szakmai előrehaladás szintjétől (25%). Az ágazati elemzés eredménye szerint ezt a gondot csak a hasznosult szaporulat szintjéhez kapcsolható többlettámogatással lehet orvosolni. Ez azt jelenti, hogy e többlet-támogatás igénybe vételéhez a hasznosult szaporulat arányának el kell érnie a következő szinteket az adott támogatási évben: 70%-ot (3€/év), 75%-ot (5€/év), 80%-ot (8€/év), 90%-ot (10€/év), illetve 100%-ot (15€/év).

12. Az évente felnőtt füljelölöt kapott és az egy év alatti korú meghagyott jerek együttes létszáma alig fedezi az előregedő anyajuhállomány kora miatt és egyéb okokból bekövetkező kiesését. Az ágazat lábra állításához jelentős, legalább három éven keresztül folytatott intenzívebb jerke-visszatartásra van szükség, a jelenlegi kimutatható szint felett. Ez legalább 300–330 ezer egyeddel javítaná az állomány korösszetételét és a termelékenységét (legalább 30€/egyed beállított fiatalításra és/vagy létszámbővítésre). Az ágazatban elvégzett felmérés és elemzés eredménye szerint a hasznosult szaporulat növelését célzó támogatás – a beállított jerek támogatása mellett – meghatározó pozitív eredményt jelentene e probléma megoldásában.

13. A rendelkezésre álló termelés és tenyésztés ellenőrzésben álló állomány létszáma meglehetősen korlátozott, az utóbbi években felére csökkent. Így a megfelelő utánpótlásmennyiség előállításához elenyésző mértékű. Az elemzéseink eredményei szerint ez a korlát úgy oldható fel (tekintettel arra, hogy csak „törzstenyészteink” vannak, de szaporító tenyészteink nincsenek, csak nevükben léteztek), hogy a leghatékonyabb tenyészetek teljes nőivarú szaporulatát bekapcsoljuk e programba.

14. A hivatkozott tanulmányokban a fejlesztés lehetőségeként jelölik meg a regionális fejlesztést (támogatásokkal visszavinni a juhot az elhagyott területekre), valamint ezeken a területeken a „faluvállalatok” keretében való juh- és kecskeltartást a vidéki foglalkoztatás növelése céljából. Ezen körzetekben jelentős foglalkoztatásbővülést lehetne elérni. Az ágazati felmérés keretében a regionális fejlesztésre tett javaslataink egyöntetű támogatásra találtak.

15. A hivatkozott tanulmányok szerint a juhágazat egy fötermékűvé vált, de a fötermék kibocsátási szintje folyamatosan csökken. A javaslatok egyike szerint a kibocsátáscsökkenést olyan támogatási rendszer alkalmazásával lehet megállítani, amely premizálja a meghatározott hasznosult szaporulati szint feletti teljesítményt, és ezzel javítja a tenyészetek/juhászok szaporulati teljesítményét és gazdaságossági szintjét. Ezt a kérdést a 6. pontban leírtak szerint lehet megfelelően kezelni. Ennek megfelelő kezelését a Juh Terméktanács tudja ellátni, az exportra és a belföldi értékesítésre vonatkozó kötelező adatszolgáltatás alapján.



16. A másik ajánlás szerint a fötermék-kibocsátást a minőség premizálásával lehet növelni, amelyben a minősített magyar bárány élősúly-kg-ja után fizetett prémium javítaná és egységesítené a minőséget, ezzel eladhatóbbá tenné az előállított terméket (0,05 €/élősúly-kg minősített élőbárányonként). Az ágazati felmérés keretében e minőségi fejlesztést szolgáló javaslataink egyöntetű támogatásra találtak, jóllehet, a vélemények döntő többségében a 0,05 helyett 0,1 €/élősúly kg minőségi prémium bevezetését tartják valóban érzékelhető hatásúnak. A minősítési eljárás kidolgozását a Juh Terméktanács már évekkel ezelőtt megkezdte, de befejezésére külső okok miatt még nem került sor. A munka befejezéséhez néhány hónapos ellenőrzési folyamatra van szükség, amely – megfelelő támogatás esetén – 2015-ben teljesíthető, és ezen minőségi fejlesztést célzó támogatás 2016. január 1-jével bevezethetővé válik.

17. A vidéki foglalkoztatás és a vidékfejlesztés egyik jelentős tényezője lehet a tejtermelés ismételt erősítése. A hivatkozott tanulmányok szerint az első osztályú juhtej és kecsketej termelési támogatásának ismételt bevezetésével a vidéki foglalkoztatás megtartása és jelentős növelése mellett olyan minősíthető többlettermék jönne létre, amely jelentősen javítani tudná a tevékenység gazdaságosságát és a vidék megtartó szerepét (0,2 €/l juhtej és 0,15 €/liter első osztá-

lyú kecsketej). (A minőségi támogatást az EU nemcsak engedélyezi, de előnyben is részesíti. Emellett ez a támogatásforma rendkívül sikeresen működött 1997 és 2003 vége között a két ágazatban.) Az ágazati felmérés keretében e támogatásra vonatkozó javaslataink egyöntetű támogatásra találtak. E támogatás bevezetését az FM Agrár-közgazdasági Főosztálya és Agrárpiazi Főosztálya egyaránt támogatja, mert megalapozottnak látja vidéki foglalkoztatási „hozadékát”, valamint a gazdaságosabb működés meg- és fenntartható jelentőségét. Az érdemi eredmény eléréséhez (jobb minőségű tej alapanyag, nagyobb fogyasztói egészség, biztonság, többlet vidéki foglalkoztatás, stb.) elkülönített alapot szükséges képezni (amely éves szinten 2015. évi induláskor nem éri el a 90 millió Ft-ot, s több év javuló eredményével sem haladja meg a 150 millió Ft-ot). Ennek termelői de minimis támogatásba való bevonása gyakorlatilag negatív hozadékú lenne, ezért azt indokolt elkerülni.

18. A juhágazat technológiai és technikai hátránya jelentős mértékben „zavarja” a gazdaságos működés elérési lehetőségét. A hivatkozott tanulmányok e technikai és technológiai fejlesztés megvalósításához szükséges állami szerepvállalást legalább 45–50%-os vissza nem térítendő, ágazatspecifikus támogatással látják szükségesnek megvalósítani (állattartó telepek korszerűsítése). Sajnos a juhszektor szereplői közül részint az elérhető központi források (más ágazatok erősebb lobbija) és a saját források korlátai miatt, a szükségesnél sokkal kevesebben vették igénybe ezt a lehetőséget az előző években, ezért egy ágazatspecifikus támogatásra van szükség a juhászat megtartása céljából. Az ágazati felmérés eredményei szerint – az EU szabta keretek figyelembe vételével – a fenti támogatási forma 2015. és 2016. éves alkalmazása lehetséges, és ajánlott.

19. Az EU állattóléti követelményeinek erősödő szabályozásával új többletfeladatok várnak az ágazat juhtartó szereplőire, amelyek az állatok elhelyezése, kezelése, gondozása (benne az állategészségügy, gyógyszer- és kezelés-nyilvántartás) mellett jelentős többletadminisztrációval is járnak. A folyamat következőként várhatóan új kötelező érvényű EU-szabályozás lép hatályba 2016-tól. Erre való hazai előkészülés állattóléti támogatás bevezetését teszi indokolttá (a hivatkozott tanulmány szerint 8€/anyajuh/év). E kérdés megoldását az ágazat szereplői a 13. pontban leírtakhoz látják megvalósíthatónak, és itt további fejlesztésekre lesz szükség. Ez ad lehetőséget a szükséges technikai elemek fejlesztésére, vagy cseréjére.

20. Az utóbbi években megjelenő, külső országokból származó betegségek meg-

- előzése és kezelése új források bevonását igényli. Ez szükségessé teszi az állatorvosi szolgáltatások (benne a vakcinák) árának támogatását, és újabb betegségek elleni védekezés bevonását a támogatási körbe. *A Juh Terméktanács által e kérdés kezelésére elkészített és benyújtott javaslatcsomagot a Földművelési Minisztérium döntő hányadban elfogadta, és a vonatkozó 148-as rendelet kiegészítésébe beépítette. A hazai állományokban meglévő külső és belső élősködők elleni évi kétszeri védekezés támogatására tett Juh Terméktanács javaslatot (évi 500 Ft/juh) az FM nem tette magáévá. Ennek bevezetésére azonban rendkívüli mértékben szükség van.*
21. Ezek mellett felül kell vizsgálni az egyes betegségek esetében elérhető, hazánkban akkreditált gyógyszerek listáját. Sajnos, például a hazai juhállományok jelentős hányadát érintő clamydiózis elleni érdemi hatású vakcina jelenleg nem beszerezhető az országban. Az EU-n belüli, de határainkon kívüli beszerzésből származó vakcina alkalmazását a törvény bünteti. Tekintettel arra, hogy az alacsony hazai szaporulati adatok mögött meghatározó hányadban ez a betegség lelhető fel (s akár ellésenkénti 30%-os kiesést is okozhat), mindenképpen indokolt a laboratóriumi vizsgálati költségek támogatása mellett a gyógyszer beszerzés lehetőségeit megteremteni az országban. Mindezek mellett, a felmérések tanúsága szerint, számos juh- és kecsketartásban alkalmazni szükséges gyógyszer ára lényegesen meghaladja a környező EU-tagállamokban kapható, jó hatásfokkal alkalmazható gyógyszerek árait. E helyzet is felülvizsgálatot tesz szükségessé.
22. A nagy területre kiterjedő belvíz és az enyhe tél valószínűsíti a törpeshűnyog nagy hányadú ismételt megjelenését a tavaszi hónapokban, ami a kéknyelv-betegség további kitéréseinek esélyét hordozza magában. Ez, a jelentős vakcinázási szükségletek mellett, a kötelező védőzónák miatt is nehezíteni fogja a tavaszi báránykiszállításokat. Különösen a nem közvetlenül vágóhidra való szállítások esetében okoz gondokat, sőt, akár jelentős árcsökkenést is eredményezhet a húsvéti szezon követő hónapokban. Ennek kezelésére fel kell készülni.
23. Bár alapvetően a kis állománnyal rendelkező juhászatok vették igénybe az állati tetemek megsemmisítésének támogatását, mégis, a jelenlegi helyzetben (az állomány kora és a megjelenő betegségek miatt) nemcsak szükség van e támogatás formára, de az annak keretében felhasználható összeg növelése is indokolt. *Az e kérdésben meghozott kormányzati döntéssel megemelt támogatási összeget (különösen ezen forrás igénybevételei hányadát tekintve) elfogadhatónak tekintjük.*
24. Az előállított főtermék minőségét alapvetően a fajta keretei határozzák meg. A juhfaj esetében ketté kell választani – a fenti tanulmányok szerint – az őshonos fajták tartását (gén tartálék) és a piaci vágóbárány előállítását. Az előbbi bárányait nem vagy minimális mértékben lehet – a hústermelési adottságai miatt – az exportpiacainkon értékesíteni, ugyanakkor az utóbbi hústermelési tulajdonságait is javítani szükséges. Különösen így van ez az igényesebb, nagyobb súlyú bárányt kereső francia piac esetében. A jelenleg tenyésztett fajtáink mindegyikének megvannak a maga tulajdonságai, a hazai környezeti feltételek közötti alkalmazhatósága, keresztezésekben vagy fajtatiszta tenyésztésben való alkalmazási lehetősége. *Az ágazati felmérés eredményei szerint a hazai juhtenyésztés fejlesztési lehetőségeit a rendelkezésre álló fajták jelentős mértékben szolgálják, de bizonyos (hús, tej, szapora) fajták létszámát és hasznosítási arányát intenzíven növelni szükséges. A hús minőséget tekintve az egypiacosság oldása sok segítséget jelenthet az ágazat szereplőinek e kérdés megválaszolásában.*
25. A főtermék (élő vágójuh) kereskedelem alapvetően közvetítői jutalékos értékesítés, amelyben több mint 60 felvásárló és mintegy 25 exporttal foglalkozó kereskedő tevékenykedik. A termelői szervezetek közvetlen értékesítése még csak kis hányadot tesz ki. *Az elemzéseink eredményei egyértelműen azt jelzik, hogy növelni szükséges e termelői szervezetek hatékonyságát, és méretét. Egy-egy termelői szervezet méretének el kellene érnie a forgalmazott hazai báránylétszám 10%-át. Emellett a Juh Terméktanács által kidolgozott marketingstratégia megvalósítása sokat segíthet az egypiacosság feloldásában, új piacok bevonásában.*
26. A kereskedelem és a marketing valódi értelme és jelentősége hiányzik a mai főtermék forgalmazásból. A Debreceni Egyetem és a Juh Terméktanács közös erőfeszítési nyomán jelent meg a francia piac ismét a hazai palettán, és 0,10–0,25 €/kg-mal növelte az árakat – illetve nem engedte azokat visszacsökkenni az előző szintre. A további piacok megnyerésére és például a francia piac kibővítésére az EU promóciós forrásainak kihasználásával lehetőség van. A francia juhászatokat összefogó INTERBEV és a Juh Terméktanács között a 2016-tól megemelkedő EU-s promóciós források kihasználására irányuló szerződéskötés folyamatban van, aláírására az új EU-szabályozás részleteinek közzétételét követően kerül sor 2015 első félévében. Ez lehetőséget ad arra is, hogy ezzel párhuzamosan a Juh Terméktanács által kidolgozott hazai promóciós program ugyancsak megvalósulhasson. *A felmérés eredményei szerint az ágazat szereplői támogatják a Juh*
- Terméktanács mint szakmaközi szervezet erőfeszítéseit az EU promóciós forrásainak kihasználásában és új piac(ok) keresésében.*
27. Ezzel párhuzamosan a Juh Terméktanács programot dolgozott ki a hazai fogyasztás promóciókkal való növelésére, amely – az előzőhöz hasonlóan – szükségessé teszi egy ágazati marketingalap létrehozását az EU-források saját forrásainak fedezése céljából. *Az ágazat szereplői támogatják a Juh Terméktanács erre vonatkozó erőfeszítéseit.*
28. Az élő vágójuh exportja mellett a juhkivitel elenyésző hányadot tesz ki. A belátható középtávon ennek megfordítása aligha lehetséges, de a juhkivitel a vágott test minőségének javításával és egységessé tételével kibővíthető. *A vágóbárány minőségének javításával, egységesebbé és kiegyensúlyozottabb minőségűvé tételével a juhkivitel fokozatosan növelhetővé válik, de csak 3–5 éven belül érhető el a 10–15%-os hányad a fentiek eredményeként.*
29. A jelenleg működő hazai juhászatok jelentős hányada nem veszi igénybe a rendelkezésre álló támogatási forrásokat. *Olyan integrált információs rendszer kialakítására és bevezetésére van szükség, amelyre a Juh Terméktanács javaslatot dolgozott ki. Az MJKSZ által a juh- és kecsketartókkal folytatott, állatjelölésre és nyilvántartásra alapozott kapcsolat e témakörben nem bizonyult eredményesnek.*
30. A juhászok és a juhászatokban dolgozók korának megoszlása rendkívül elönytelen, az átlagéletkor meghaladja az ötven évet, sőt, jelentős hányadban a hetven évet is. *A felmérések eredményei szerint, amennyiben a javasolt támogatási formák bevezetésére sor kerül, jelentős mértékben javítani lehet a juhászat gazdaságosságát, ami növelheti az utánpótlási hányadot a juhászok körében is.*
31. Az ágazatban dolgozók innovációbefogadó képessége és képzettsége meglehetősen korlátozott. Az elindított juhászto-vábbképzés csak akkor ér el kellő hatást, ha a juhászok legalább 35%-ára kiterjed, magában foglalja a korszerű fajta- és technológiai, valamint takarmányozási ismereteket, kiterjed az EU mint fő piac folyamatainak ismeretére, a piaci követelmények és lehetőségek kihasználási feltételeire. Ez meghaladja a 2014-ben lezajlott, nagyon is szükséges, de meglehetősen korlátozott mértékű tanfolyamok szintjét. *Az ágazat szereplőinek véleménye szerint állami szerepvállalással kellene ezt a képzést megvalósítani. 60–80 fő évi egyszeri képzése csekély eredményt hozhat.*

(Folytatás a következő számban)

**Kukovics Sándor**

igazgató

Juh és Kecske Terméktanács és Szakmaközi Szervezet